

- :() . /

) . ( ) (. ( )

(-)

:

- ( )

( )

 - - ( )

.( )

.( )
:

( )

.(- :)

.(-)( ) ( )

(- :)

(-)
( )
(-)
(:). ( )

)
( ) .( )

)
 ( ) ( )
 ( )
 ( )
 - : - : ( )
 ( ) ( )
 ( )
 :)
 (-
).
 .(- :
 ( )
) .( ) .
 (( ) ( ))
 ( )
).
 (- :)
 ( )
 .( )
)
 .(:)
 ( ) ( )
 ( ) .

..

.( )

:). ( )

.(( ).

(:).

.

.

)

) (- :

(- :

.

-

.

).

.(- :). (- :

- - -	- . -		( )	
- - - -	- - -		) - (	
- - -	-		- - ( )	

- - - - -	- - - - -	- - - - -	-) (	
- - - - -	- - - - -	- - - - -	- -) (	
- - - - -	- - - - -	- - - - -	-) (	
- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - -	
- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - -) (	
- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - -	

.( ) .

(-)

( )

) .

( )

(

(-)

( )

)( ) ( )

)( ) ( ) ( )

(- :

( )

( )

.(- :) .

)

(

)

(-

)

(-

)

(

- :) .

(- :)

(

)

)

(

(- :

(-)

. (-) .
-
:
- - -
- - -
- - -
( ) ( )
( )

- - -	
- - - -	

:

- .

.

.

:

- .

.

- :

:

( ) .

:(-)

.(:)

	- - -	
( )	- - -	
	- - -	
( )	-	
	- - -	

:) . -
(- :

(-) .

( )

-) (-)
(

)

(:) . (

(:) .

(:) .

( )

(:) .

(:) .

( )

)(

(- - - - :

)
 (-)
 (-)
 -
 -
 ( )
 -)
 ( ) ( ) (-)
) ( ) ( )
 ( ) ( ) ( )
 ( ) ( ) ( )
 -) ( ) ( )
) ( ) ( )
 ( ) ( ) ( )
 -) ( ) ( )
 ( ) ( ) ( )
 -) ( ) ( )
 ( ) ( ) ( )

www.ShitteCouncilgove.1b .

( )

-

) . (

/) :

( ) - ( ) .(

-

-

( ) . /

( ) -

-

) . /

( ) :

-

.(

/

-

( ) :) . /

-

.(

( ) -

-

/

( ) -

26-Esposito, John, The Islamic Threat, myth or Reality? Second Ed. Oxford university press.

27- Harridon Ross, Democracy, Newyork, Routledge, 1993.

28- Held, David, Models of Democracy, Second Ed.Polity and Stanford university press, 1996.

29- Parry, Geriant , "Types of Democracy" in The EncyClopedia of Democracy, London, Routledge, 1995.

30- Plamenats, John, Man and Society, Newyork, Longman, 1968 .

مردم سالاری در آرای شیخ محمد مهدی شمس‌الدین و دکتر مهدی حائری یزدی و مقایسه آن با مدل دمکراسی تکاملی

محسن کدیور^۱، علی اکبر کمالی اردکانی^۲

در اندیشه سیاسی اندیشمندان معاصر شیعه سه جریان دیده می‌شود، اول اندیشمندانی که به طور کلی در زمان غیبت در حوزه عمومی قائل به وظیفه خاصی برای مؤمنان نیستند و دخالت فقها در این حوزه را به امور حسبیه محدود می‌سازند. دوم اندیشمندانی که قائل به نظریه ولایت فقیه هستند و سوم اندیشمندانی که ضمن نفی حق ویژه برای فقها در حوزه عمومی، معتقدند با رعایت ضوابط کلی دین، تعیین تکلیف حوزه عمومی به خود مردم واگذار شده است. شیخ محمد مهدی شمس‌الدین فقیه معاصر لبنانی با نظریه ابتکاری (ولایت امت بر خود) و دکتر مهدی حائری یزدی با نظریه ابتکاری (وکالت مالکان شخصی مشاع) از مهمترین متفکران دسته سوم هستند. این دو اندیشمند در آراء خود با واگذاری کامل حق حاکمیت به مردم، مدلی از دولت اسلامی ارائه کرده اند که می‌توان آن را (دولت انتخابی اسلامی) نامید. این مدل که برابری سیاسی و حقوقی انسانها، نفی حق ویژه برای مردان، مسلمانان، شیعیان و فقهاء در حوزه عمومی، مشارکت و رضایت عمومی، اصل پاسخگویی حکومتگران و قانونگرایی از مهمترین مبانی آن است، قابل مقایسه با مدل دمکراسی تکاملی (روسو - میل) یعنی یکی از مدل های نه گاه دمکراسی ارائه شده توسط دیوید هلد می‌باشد.

واژگان کلیدی: مردم سالاری، اندیشه سیاسی شیعه، محمد مهدی شمس‌الدین، مهدی حائری یزدی، دمکراسی تکاملی.

---

۱. استادیار گروه فلسفه دانشگاه تربیت مدرس
۲. دانشجوی دکتری علوم سیاسی دانشگاه تربیت مدرس